

| BEGREPP                   | FÖRKLARING (13-17 ÅR)                                                                                                           | EXEMPEL FRÅN VERKLIGHETEN                                                                                                                                  |
|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Pengamedvetenhet          | Att förstå att pengar inte är oändliga och att varje köp påverkar vad du kan göra senare.                                       | Du köper snacks för alla pengar och kan inte hänga med kompisar senare.                                                                                    |
| Inkomst                   | Pengar du får, t.ex. veckopeng, studiebidrag eller sommarjobb.                                                                  | Du får studiebidrag eller Swish från föräldrar.                                                                                                            |
| Utgifter                  | Pengar du spenderar på saker som mat, kläder, spel eller nöjen.                                                                 | Du köper en hoodie eller betalar för ett spel.                                                                                                             |
| Budget (enkel)            | En plan för hur du ska använda dina pengar så de räcker hela perioden.                                                          | Du bestämmer att bara 300 kr får gå till shopping denna månad.                                                                                             |
| Spara vs spendera         | Att välja mellan att köpa något nu eller spara till något större senare.                                                        | Köpa snacks nu eller spara till nya AirPods.                                                                                                               |
| Impulsköp                 | När du köper något snabbt utan att tänka efter – ofta ångrar man sig efteråt.                                                   | Du köper ett skin direkt i Fortnite utan att fundera.                                                                                                      |
| Målsparande               | Att spara till något du verkligen vill ha, som en mobil, resa eller gamingpryl.                                                 | Du sparar i flera veckor till en ny gamingstol.                                                                                                            |
| Pengar som vana           | Små val varje dag gör stor skillnad över tid.                                                                                   | Du skippar att köpa läsk varje dag och sparar pengarna istället.                                                                                           |
| Digital frestelse         | Köp som dyker upp i spel och appar som lockar dig att spendera snabbt.                                                          | Limited-time erbjudande i ett spel.                                                                                                                        |
| Swish / direktbetalningar | Snabba betalningar via mobilen – lätt att använda men också lätt att spendera för mycket.                                       | Du swishar kompisar eller betalar snabbt i butik.                                                                                                          |
| Prenumerationer           | Tjänster du betalar för varje månad.                                                                                            | Spotify eller Netflix dras automatiskt varje månad.                                                                                                        |
| Social påverkan           | När andra får dig att vilja köpa saker du inte behöver.                                                                         | En influencer visar något du vill köpa direkt.                                                                                                             |
| Köp nu betala sen         | Köp nu, betala senare-tjänster som gör att du får saker direkt men betalar vid ett senare tillfälle.                            | Du beställer kläder online och väljer "betala om 30 dagar" utan att tänka på om pengarna finns då.                                                         |
| Bankkonto                 | Ett bankkonto är en plats hos banken där dina pengar finns                                                                      | Du får studiebidrag som sätts in på ditt bankkonto. När du betalar i butik eller online dras pengarna från kontot.                                         |
| Bankkort                  | Ett bankkort är ett kort som är kopplat till ditt bankkonto och som du använder för att betala eller ta ut pengar.              | Du betalar i en butik eller online med ditt bankkort, och summan dras direkt från ditt bankkonto.                                                          |
| Mobilt Bank ID            | En app (BankID) som fungerar som din digitala legitimation så du kan logga in och skriva under säkert på nätet.                 | Du använder Mobilt BankID för att logga in på din bank och godkänna en Swish-betalning.                                                                    |
| Saldo                     | Hur mycket pengar som finns på ditt konto just nu.                                                                              | Du kollar i bankappen och ser att ditt saldo är 1 250 kr.                                                                                                  |
| Faktura                   | En räkning som visar vad du ska betala och senast när.                                                                          | Du får en faktura för mobilen som ska betalas senast den 28:e.                                                                                             |
| OCR                       | Ett referensnummer på en faktura som gör att betalningen hamnar rätt hos mottagaren.                                            | När du betalar en faktura i banken fyller du i OCR-numret från räkningen.                                                                                  |
| Kontaktlösa betalningar   | Att betala genom att "blippa" kortet eller mobilen mot terminalen utan att sätta i kortet – ofta utan pinkod för mindre belopp. | Du blipper ditt kort eller mobilen i kassan när du köper något snabbt.                                                                                     |
| Bedrägeri                 | När någon lurar en person att lämna ifrån sig pengar eller information.                                                         | Du får ett sms som ser ut att komma från ett paketföretag och uppmanas betala en liten avgift, men länken går till en bedragare.                           |
| Identitetsstöld           | När någon använder en annan persons identitet eller personuppgifter utan tillstånd.                                             | Någon använder ditt namn och dina personuppgifter för att skapa ett konto eller beställa varor utan att du vet om det.                                     |
| Phishing (nätfiske)       | Försök att lura människor att lämna ut lösenord, bankuppgifter eller annan känslig information.                                 | Du får ett mejl eller sms som ser ut att komma från din bank och ombeds logga in via en länk för att "verifiera ditt konto".                               |
| Personuppgift             | Information som kan kopplas till en person, exempelvis namn, adress eller personnummer.                                         | Du fyller i ditt namn, telefonnummer och e-postadress när du registrerar dig för en tävling på nätet.                                                      |
| Tvåfaktorsautentisering   | Extra säkerhetskontroll där man behöver bekräfta sin inloggning på två sätt.                                                    | Du loggar in på Instagram med lösenord och måste sedan också skriva in en kod som skickas till din mobil.                                                  |
| Deepfake                  | AI-genererat material där någons ansikte eller röst manipulerats så att det ser eller låter äkta.                               | Du ser en video där en känd person verkar säga något kontroversiellt, men videon har egentligen skapats med AI.                                            |
| Digitalt fotavtryck       | De spår man lämnar efter sig på internet.                                                                                       | Bilder, kommentarer, sökningar och likes som du lämnar efter dig på nätet kan finnas kvar länge och påverka hur andra ser dig.                             |
| Källkritik                | Att granska om information är sann, trovärdig och pålitlig.                                                                     | Du ser en sensationell nyhet på TikTok och kontrollerar om fler trovärdiga nyhetskällor rapporterar samma sak innan du tror på den eller delar den vidare. |